

10-й клас

Історія

України

**Презентація на тему:
«Особливості розвитку
культури у 1917-1921 рр..
Розвиток освіти»**

Фактори, які впливали на розвиток української культури

Позитив
ні

**Народна школа
на Волині**

Із падінням
царського режиму
припинилося
переслідування
українського життя

Участь інтелігенції в
здійсненні державної
політики в галузі
культури

Фінансова підтримка
українськими
урядами української
культури

Революційні зміни
сприяли сплеску
талантів творчій
молоді

Відсутність обмежень
щодо реалізації своїх
творчих здібностей

Існування різних
стилів і жанрів

Фактори, які впливали на розвиток української культури

Негативні

Політизація
суспільства і розкол
на різні політичні
табори

Постійна зміна
політичних режимів,
які проводили власну
політику

Панування
нетерпимості,
жорстокості і втрати
цінності людського
життя

Занепад культурно-
освітніх і наукових
закладів

Економічна розруха і
невлаштованість
життя

Еміграція провідних
діячів культури за
кордон

Документ

«У світі, розколотому “на біле і червоне” класово-політичним двобоєм, про цілісність культури та її системну повномірність не могло бути і мови: кожна зі сторін — антагоністів піднесла на свої гасла тільки “лозунгові” імперативи і підперла їх багнетами».

- Проаналізуйте наведену точку зору, поясніть, як ви її зрозуміли.***
- Чи поділяєте ви думку авторів? Своєю відповідь аргументуйте.***

Політика Української Центральної Ради в галузі освіти

Українізація школи

Українізація

— процес поступового поширення в освіті, культурі, державному управлінні, судочинстві та інших галузях життя української мови, утвердження її як державної після тривалого періоду заборон і

переслідувань

- випуск **українських підручників** для народних і середніх шкіл;
- навчання українською мовою відбувалося при **одночасному забезпеченні** прав російської мови;
- принципове **неприйняття української мови** російськомовним населенням.

“Закон про національно-персональну автономію”

гарантія вільного розвитку національних організацій, освіти, культури

спроба здобути прихильність національних меншин

Політика Української Центральної Ради в галузі освіти

Березень
1917 р.

Товариство шкільної освіти

- досягнення дозволу від Тимчасового уряду на **запровадження української мови** і вивчення українознавчих предметів у навчальних закладах;
- проведення **Першого вчительського з'їзду**;
- сприяння в організації місячних **курсів українознавства** для вчителів.

Іван Стешенко
– керівник
Товариства
шкільної освіти

Політика Української Центральної Ради в галузі Українські освіти гімназії

Заснування шкіл

Березень
1917 р.

Перша
українська
гімназія ім.
Т. Шевченка

перший
директор
*Петро
Холодний*

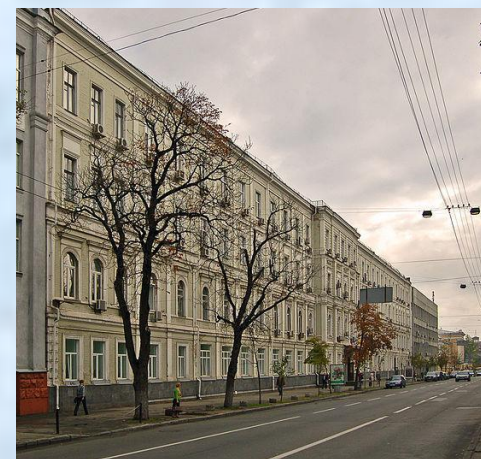
Серпень
1917 р.

Друга
українська
гімназія ім.
Кирило-
Методіївського
товариства

перший
директор
*Теоктист
Сушицький*

Петро
Холодни
й

Колишнє
приміщення
Другої Київської
гімназії . Київ,
сучасне фото

Всього засновано **53**

гімназії

Вчительські з'їзди

I вчительський (педагогічний) з'їзд

вимога заснування
*Головної Української
шкільної ради*

окреслено *шляхи*
українізації освіти

II Всеукраїнський вчительський з'їзд

проголошено
принципи побудови
української школи

пропозиція про
створення *Комісії для*
вироблення
навчальних програм

Політика Української Центральної Ради в галузі освіти

13-15
серпня 1917
р.

Софія Русова – очільниця
Всеукраїнської вчительської спілки

**Всеукраїнський
учительський
професійний з'їзд**

виробив план організації
національної освіти і
завдання управління
освітою в Україні

затвердив *Всеукраїнську
учительську спілку*

Всеукраїнська вчительська спілка

Спиридон
Черкасенко –
редактор журналу
“Вільна
Українська школа”

Всеукраїнська
вчительська
спілка

Журнал
“Вільна
Українська
школа”

Консолідація
українського
вчительства

спілка об'єднувала
губернські,
повітові й районні
вчительські спілки

при спілці працювали
редакційний комітет,
бюро праці, культурно-
освітня, фінансово-
економічна, правнича й
медична комісії

спілка видавала журнал
для педагогів **“Вільна
Українська школа”**

Генеральне секретарство народної освіти

Іван Стешенко –
Генеральний секретар
народної освіти і
керівник Генеральної
шкільної ради

Товариство шкільної
освіти

*Генеральна шкільна рада
при Генеральному
секретаріаті освіти*

дорадчий орган, якому
належала вся “повнота
влади шкільного
управління на Україні”

Видання
підручників

Українізація
шкільної
освіти

Створення
професійних
товариств

Підготовка
вчительських
кадрів

Завданн
я

20–23 вересня
1917 р., м.Київ

Діяльність “Просвіт”

- налагодження виробничої справи;
- розповсюдження української літератури;
- організація бібліотек, драмгуртків, хорових колективів, лекторіїв тощо;
- дослідження і популяризація української історії;
- участь у різних національних масових

заходах

“Просвіт а”

Всеукраїнський
з’їзд “Просвіт”

створення
*Всеукраїнської
спілки
“Просвіт”*

організація
*Центрального
Бюро
Всеукраїнської
спілки
просвітницьких
товариств*

Політика Української Центральної Ради в галузі освіти

Грудень
1917 р.

Петро Холодний – автор
«Програми єдиної української
школи»

освіти

Освітнє

законодавство

“Закон про підпорядкування
всіх шкіл на території
України (за винятком
неукраїнських)
Генеральному секретаріату
освіти”

- скасування шкільних округів,
дирекцій і інспекцій народних
шкіл;
- призначення губернських і
районних *комісарів* народної
освіти;
- функціонування *шкільних
рад*;
- розробка проекту *12-річної*
шкільної освіти

Документ

Із закону Центральної Ради « Про державну мову» (березень 1918 р.)

Центральна Рада ухвалила:

Всякого роду написи, вивіски тощо на торговельно-промислових, банкових та подібних закладах і конторах, повинно писатися державною українською мовою, окрім інших мов...при тим написи українською мовою мають бути на основній часті всього напису, на чільнім місті.

Ця постанова має силу і до всякого роду виробів... виготовлених на території Республіки, які мають етикетки, написи.

По всіх торгово-промислових банкових і т.п. закладах, конторах... мовою в діловодстві має бути державна українська.

□ Коли і за яких обставин з'явився документ?

□ Про які «інші мови йдеться в документі?

□ Як ставилася Центральна Рада до мов національних меншин?

□ Про що свідчить видання цього закону?

Політика Української Центральної Ради в галузі освіти

Центральний комітет
охорони пам'яток
старовини і мистецтва

Фонд ім. Т.Г.Шевченка

Українська жіноча
спілка

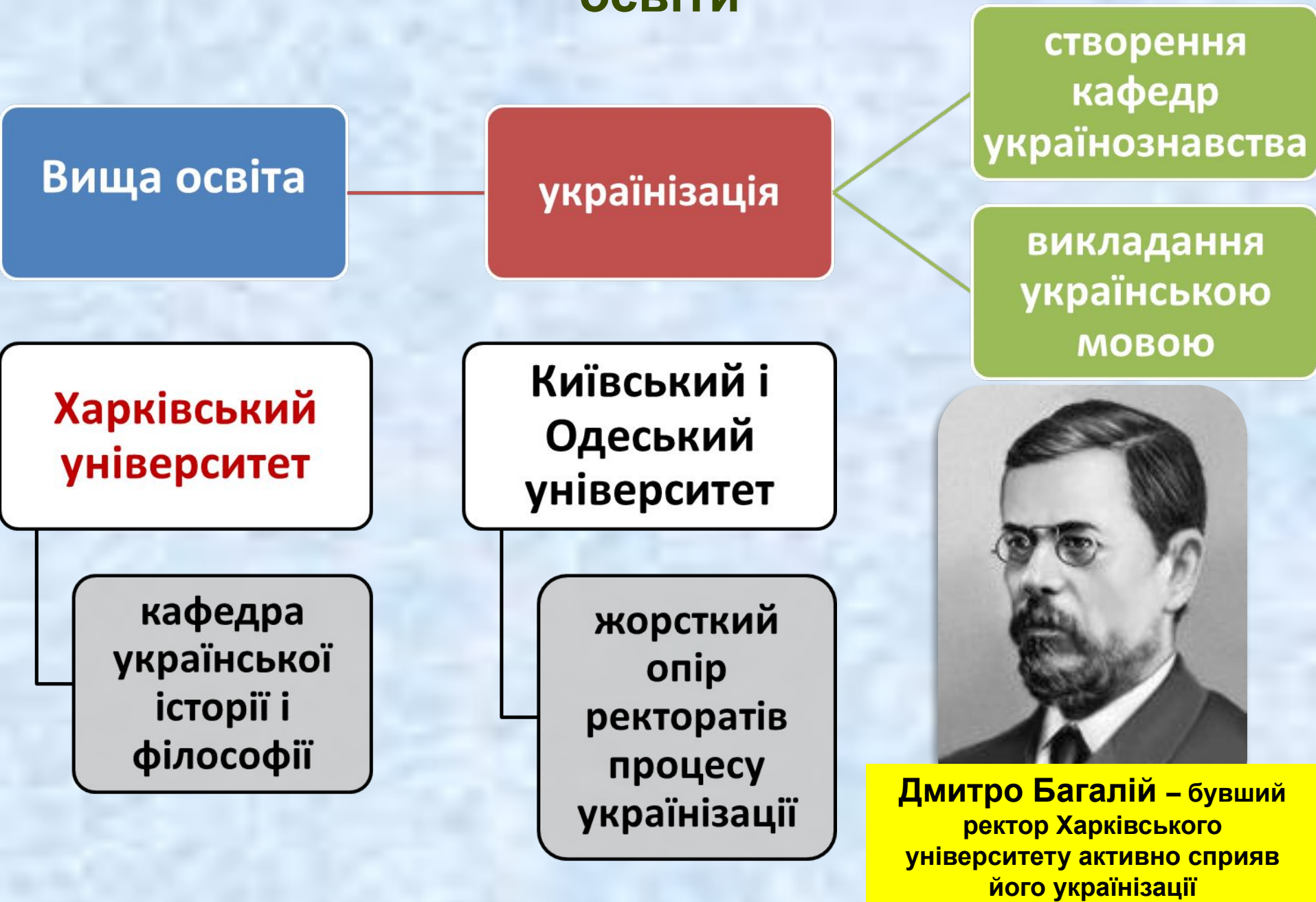
Українське Правниче
Товариство

Творчі і
громадські
об'єднання

Петро Курінний –
вчений секретар Центрального
комітету охорони пам'яток
старовини і мистецтва в Україні

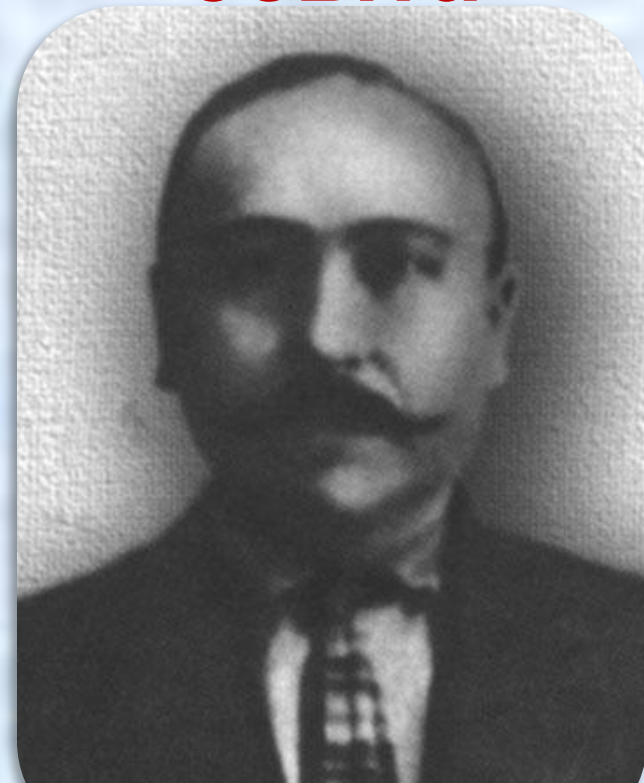
Політика Української Центральної Ради в галузі освіти

освіти
**Українське технічно-
агрономічне
товариство «Праця»**

- проведення **з'їздів** інженерів, агрономів, лісників;
- обговорення актуальних питань економічного розвитку України;
- ініціатива створення **Українського народного університету.**

**Вища
освіта**

Сергій Веселовський -
один з фундаторів та керівників заснованого у березні 1917 р. Українського технічно-агрономічного товариства «Праця»

Український народний університет

5 жовтня
1917 р.

Ректор –
Іван
Ганицький

Факультети

історико-
філологічний

природничо-
математичний

юридичний

Будинок Педагогічного музею в Києві, де у серпні 1917 р. на II Всеукраїнському вчительському з'їзді було прийнято рішення про заснування університету

Особливості діяльності:

- більшість викладачів були професори і доценти Університету св. Володимира;
- заняття проходили у вечірні часи в аудиторіях Університету св. Володимира.

Політика Української Центральної Ради в галузі освіти

Видавнича справа

1917 р.

78

видавництв

63

періодичні
видання

«Товариство
шкільної освіти»,
«Українська
школа»,
«Українське
видавництво»,
«Вік», «Час»

“Вісті
Української
Ради”, “Нова
Рада”,
“Робітнича
газета”,
Жіночий
вісник”,
Стерно”

Газети часів Української
Центральної Ради

Політика гетьмана П.Скоропадського в галузі віти

Герб
Української
держави

Міністерство народної освіти і мистецтв

- *одночасне існування* російських шкіл і заснування нових українських шкіл;
- організація курсів українознавства для вчителів;
- введення трьох обов'язкових предметів:
 - *Українська мова;*
 - *Історія України;*
 - *Географія України*

Микола
Василенко –
міністр
освіти

Політика гетьмана П.Скоропадського в галузі освіти

Заснування університетів

Київ

Приміщення Миколаївського артилерійського училища, в якому 6 жовтня 1918 р. відбулося відкриття Українського державного університету

Кам'янець-Подільський

Технічне училище. Стара дореволюційна листівка поч.ХХ ст. 22 жовтня 1918 року у цій споруді відбулось урочисте відкриття Державного українського університету

Політика гетьмана П.Скоропадського в галузі освіти

Український народний університет

реорганізація

6 жовтня 1918 р.

Київський державний український університет

Особливості розвитку

працюють **68** професорів, доцентів і асистентів

збільшення кількості студентів до **1600**

Григорій Павлецький - декан

Історико-філологічний

Медичний

Овксентій Корчак-Чепурківський - декан

Факультети

Юридичний

Михайло Туган-Барановський - декан

Фізико-математичний

Федір Швець - декан

Кам'янець-Подільський державний український університет

17 серпня 1918 р.

Гетьман
П.Скоропадський

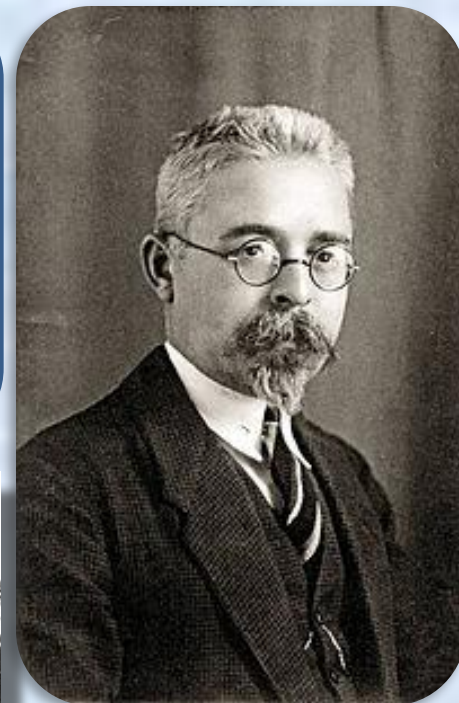
Закон про заснування
Кам'янець-
Подільського
державного
українського
університету

Факультети:

- історико-філологічний,
- фізико-математичний,
- правничий,
- богословський,
- сільськогосподарський

Кам'янець-Подільський
державний педагогічний
університет

Іван Огієнко
– ректор
університету

Серпень 1918 р.

Приватний російський університет

Факультети:

- історико-філологічний,
- юридичний,
- медичний;
- фізико-математичний.

**Матвій Любавський –
ректор університету**

Дмитро Яворницький.
Відомий історик був
запрошений на одну з
двох запланованих
кафедр з викладанням
українською мовою

Єврейський народний університет

9 червня
1918 р.

Особливості розвитку

Факультети:

- природничо-математичний;
- гуманітарний;
- єврейських знань.

розповсюдження
наукових знань серед
єврейських робітників і
службовців

платне
навчання
мовою ідиш

З листопада 1918 р. лекції
відбувалися в приміщеннях
Київського університету

Моше (Мойсей)
Зільберфарб –
ректор університету

Політика гетьмана П.Скоропадського в галузі

освіти

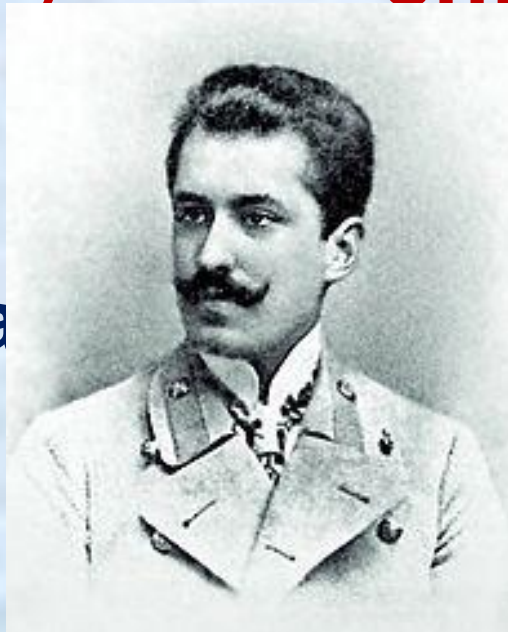
Активна діяльність

видавництва (всього 119):

Видавнича

справа

- ❑ “Вік”;
- ❑ “Час”;
- ❑ “Українська школа”;
- ❑ “Сіяч”;
- ❑ “Вернигора”.

Дмитро
Дорошенко –
історик гетьманської
доби, який писав:
“Ввесь край укритися
сіттю українських
книгарень”

Софія
Русова.
Видавництво
«Українська
школа» в серії
«Українська
педагогічна
бібліотека»
видало її працю
«Наша школа»

Всього у **1918 р.**
було надруковано
кілька мільйонів
підручників

Спиридон Черкасенко.
Видавництво «Час» видало друком
його книгу «Рідна школа»

Політика гетьмана П.Скоропадського в галузі освіти

3 – 4 червня
1918 р.

Всеукраїнський з'їзд діячів преси

Дмитро Донцов

- взяло участь близько **ста** делегатів;
- з українських часописів були представлені “Робітнича газета”, “Самостійник” та “Сіверянська думка”;
- від діячів української преси на з'їзді були присутні **директор Бюро преси при міністерстві народної освіти Д.**

Політика Директорії в галузі освіти

Лозунг

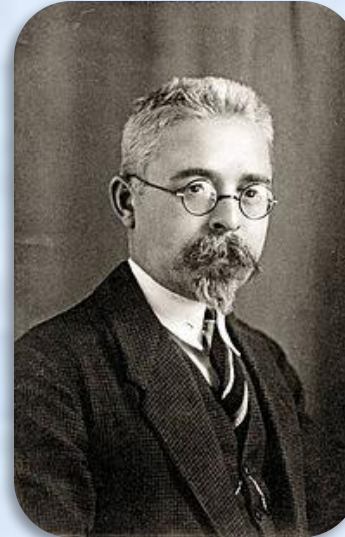
Національна освіта
– гідна нація

Постанови

Юрій
Іванов-
Меженко –
голова
Головної
Книжної
палати

Іван Огієнко –
міністр народної
освіти за часів
Директорії

Закон "Про
державну
мову в УНР" -
українську

"Проект єдиної
школи в Україні» про
створення
трьохступеневої
єдиної
загальноосвітньої
школи

Закон "Про
утворення
Головної
Книжної
палати"

1919 р.

про
запровадження
в Україні
всенародного і
безплатного
навчання

про поліпшення
матеріального
становища
учителів

про
децентралізацію
управління
освітою

Політика більшовиків галузі освіти

Масова політична і культурна робота

Хати-читальні були основним культурним осередком на селі.
Фрагмент експозиції.
Національний музей літератури України

Комуністична пропаганда

Народні будинки, бібліотеки, клуби були основними культурними осередками у містах. Лук'янівський народний будинок, Київ

Напрями

Загальна освіта

Культурно-масова робота

Політика більшовиків галузі освіти

Розпорядження Народного секретаріату освіти УСРР “Про введення контролю над діяльністю кінематографа і театрів” (17 лютого 1918 р.)

«Вважаючи, що всі кінематографи і театри слугують, як і школа, народній освіті, пропоную Радам узяти під свій нагляд всі театри, особливо театри мініатюр і кінематографи, слідкувати за їх діяльністю, спрямовувати її в бік розвитку культурних сил народу і закривати їх, якщо вони руйнують творчу роботу радянської влади в галузі народної освіти»

Поштовх до
націоналізації

“Більшовизація”

освіти

Ідеологічна
робота

Народний
комісаріат
агітації і
пропаганди

Позашкільний
відділ
Наркомату
освіти УСРР

Олександра
Коллонтай –
голова
Народного
комісаріату
агітації і
пропаганди

Політика більшовиків галузі освіти

Комуністичний

29 жовтня
1918 р.

союз молоді
(комсомол)

Суть:

- молодіжна суспільно-політична організація;
- знаходилась під керівництвом РКП(б), КП(б).

Делегати I Всеросійського з'їзду союзів робітничої і селянської молоді, жовтень 1918 р. У тезах, затверджених з'їздом, мовилося: «Союз ставить за мету собі розповсюдження ідей комунізму і залучення робочої і селянської молоді в активне будівництво Радянської Росії»

Комсомольський
орден

Політика більшовиків галузі освіти

Кінець 1917 –
початок 1918
рр.

**Народний
секретаріат
освіти**

Основні напрямки політики:

- ❖ відмова від революційного досвіду;
- ❖ побудова принципово нової школи;
- ❖ переслідування вчителів українознавчих дисциплін;
- ❖ викладання гуманітарних дисциплін на засадах ідей соціалізму;

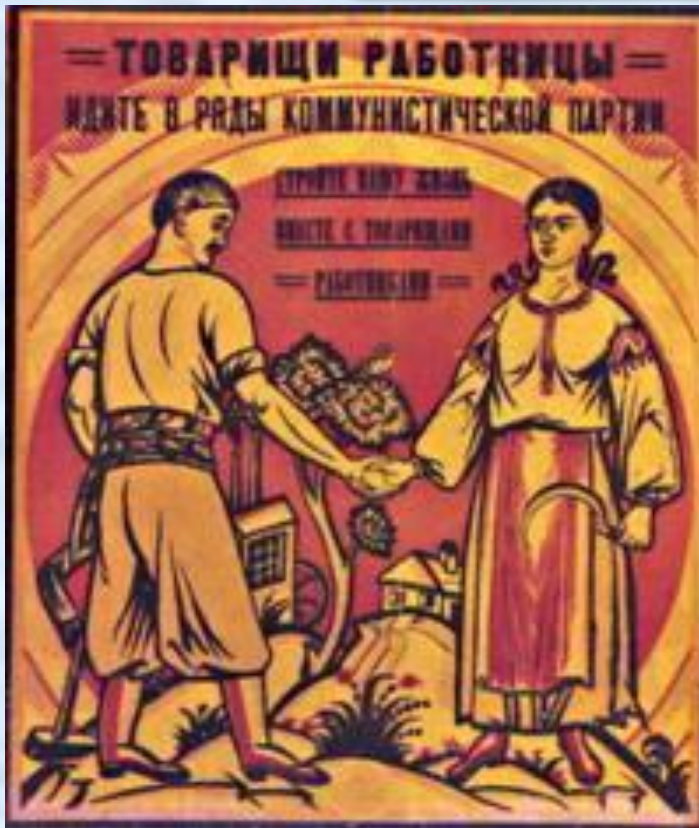
Володимир Затонський -
народний секретар народної освіти в
Народному секретаріаті радянської
Української Народної Республіки

Політика більшовиків в галузі освіти

1919 р.

Соціальне
реформування
школи

Підпорядкування
школи засадам
“комуністичного
виховання”

Більшовицький пропагандистський плакат

Більшовицький пропагандистський плакат

Політика більшовиків галузі освіти

Принципи навчання:

- доступність, обов'язковість та безкоштовність освіти;
- зв'язок навчання з виробничою працею;

Трудова школа

Структура:

7 років навчання:

- I ступінь (4 класи);
- II ступінь (3 класи).

Звичайна сільська хатина, в якій розмістилася школа I ступеня. С.Сівки, Рівненщина

Законодавче оформлення

1919 р.

Положення Раднаркому УСРР “Про єдину трудову школу”

1920 р.

Постанова Народного комісаріату освіти “Про проведення в життя єдиної трудової школи”

Політика більшовиків в галузі освіти

Декларація про соціальне виховання дітей

1 липня 1920 р.

Оголошення про місячник допомоги дітям

Безпритульні на вулиці

Безпритульні діти. Фото початку 1920-х років

Декларація
наркомаху
освіти УСРР

рух на
допомогу
знедоленим
підліткам

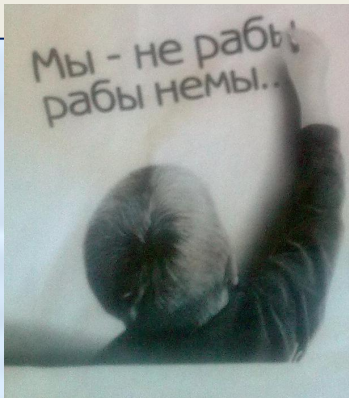

відкриття дитячих
будинків, збір
коштів і пожертв
для сиріт і
безпритульних

Політика більшовиків галузі освіти

Грудень 1919 р.

«З метою надання всьому населенню республіки можливості свідомої участі в політичному житті... все населення республіки віком від 8 до 50 років, що не вміє читати, писати, зобов'язане вчитися грамоти рідною чи російською мовою за бажанням».

фраза з першої радянської абетки «Геть неписьменність: Буквар для дорослих» (1919)

**Ліквідація
неписьменності**

Декрет Раднаркому РСФРР «Про ліквідацію неписьменності серед населення РСФРР»

- випуск букварів, підручників, навчальних програм;
- скорочення робочого часу для тих, хто навчався на 2 год. із збереженням заробітної плати.

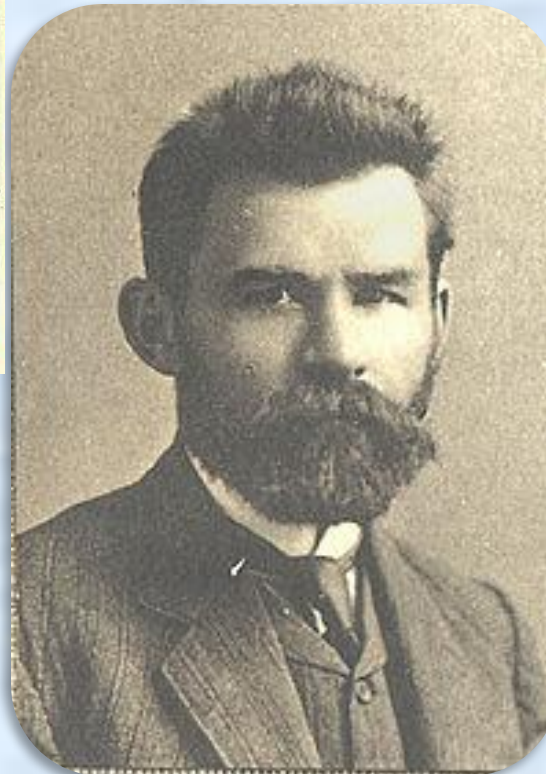
Політика більшовиків галузі освіти

**Ліквідація
неписьменно
сті**

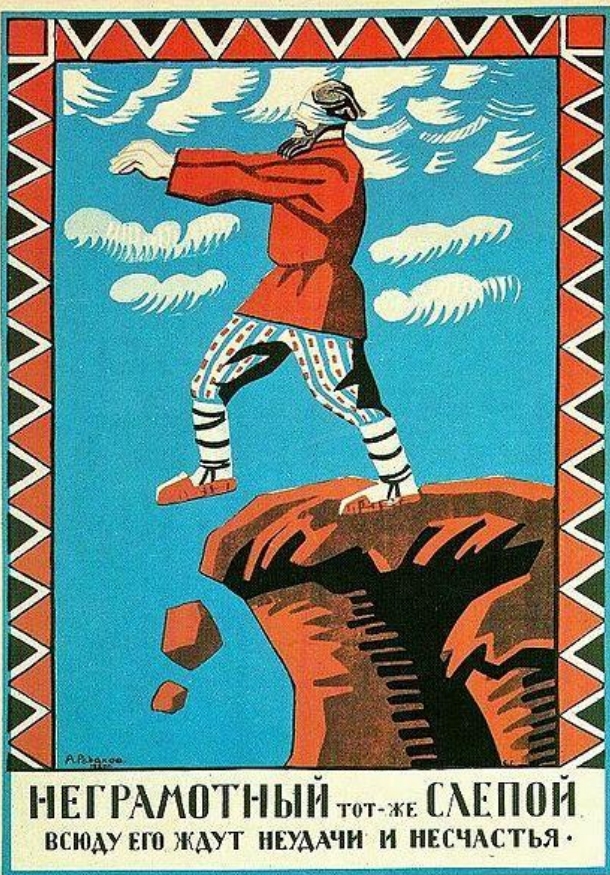
**Серпень
1920 р.**

**Республіканська
комісія з
ліквідації
неписьменності**

Радянський
пропагандистський
плакат 1918 р.

**Григорій Петровський –
голова Республіканської комісії з
ліквідації неписьменності**

НЕГРАМОТНЫЙ ТОТ-ЖЕ СЛЕПОЙ
ВСЮДУ ЕГО ЖДУТ НЕУДАЧИ И НЕСЧАСТЬЯ.

Політика більшовиків галузі освіти

“Більшовизація “Просвіт””

Заборона участі
заможному
селянству,
фабрикантам і
поміщикам

Спроба
перетворення
на засіб
ідеології і
комуністичної
пропаганди

*Зразковий
статут –
комуністичний
характер
діяльності*

1921 р. –
ліквідація
організації
“Просвіта”

Неможливість
перебудови їх
діяльності

Політика більшовиків галузі освіти

Політика у вищій освіті

Переслідування
старої
дореволюційної
професури

Реорганізація вищої
школи

Створення робітничих
факультетів
(*робітфаків*)

Скасування автономії
вищих навчальних
закладів

Запровадження
інституту *комісарів*
для ідеологізації
вищої освіти

Ліквідація
університетської
освіти

Мобілізація
професорсько-
викладацького
складу для роботи у
визначеному місці

Відкриття галузевих
інститутів, зокрема
педагогічних

Робітфаки сприяли деградації самої
суті вищої освіти

Політика більшовиків галузі освіти

Березнь 1919

р.

Реорганізація вищої школи

Декрет Раднаркому УСРР

“Про нові правила прийому до вузів”

Першість для дітей
робітничої і селянської
бідноти

Скасування
вступних іспитів і документів про закінчення школи

Запровадження
стипендії

Скасування
плати за навчання

Партійці становили так заний «авангард» серед студентів

Тогочасний викладацький склад

Політика більшовиків в галузі освіти

1919 р.

Всеукраїнське
державне
видавництво

агітаційна
література

Видавнича
справа

Зразки
більшовицької
літератури

Поширені газети:

- ❖ “Більшовик”;
- ❖ “Комуніст”;
- ❖ “Вісті ВУЦВК”;
- ❖ “Селянська біднота”;
- ❖ “Сільська комуна”.

Особливості:

- закриття всіх *“буржуазних газет”*;
- видання українською і російською мовами;
- поступове скорочення *україномовних* видань;
- домінування *агітаційно-пропагандистської* продукції.

Підсумки уроку

- Під час революційних подій кращі представники української інтелігенції з ентузіазмом сприйняли можливість для вільного розвитку національної культури.
- Центральна Рада виступила ініціатором українізації всього суспільнополітичного й культурного життя України, що наштовхувалося на спротив російської та зрусифікованої частини бюрократії та антиукраїнських політичних сил.
- У період Української Держави культура України продовжувала розвиватися і вагомую роль у цьому відіграла державна підтримка.
- Незважаючи на вкрай складний період Директорії УНР, продовжувався поступ української культури.
- Більшовицький підхід до освіти розглядав все через призму воєнних перемог, що неминуче призводило до применшення народної культури, деформації